

Domaći stručnjaci izrazili jasne argumente protiv izgradnje rudnika **Potaj Čuka-Tisnica** na jedanaestom zasedanju republičkog Odbora za zaštitu životne sredine održanom u Žagubici. Da bi se došlo do (najavljenih) 19 tona **zlata**, **od kojih bi građani Žagubice imali najmanju korist**, trebalo bi iskopati 70 miliona metara kubnih zemlje. Bile bi formirane deponije sa milionima metara kubnih materijala koji bi imao izuzetno nepovoljne hemijske osobine, visok stepen kiselosti. To bi se sve ispiralo posle pojave kiša i snega, sve bi to oticalo u lokalnu mrežu vodotokova, vršilo bi kontaminaciju voda, zemljišta i svih deonica. Na taj način bi ovaj prostor koji ima neverovatne prirodne potencijale bio izbačen iz nekih mogućih budućih planova za nešto što su održive aktivnosti“, istakao je Profesor Ratko Ristić, prorektor Univerziteta u Beogradu, na sednici Odbora za zaštitu životne sredine Narodne skupštine Republike Srbije.

Jedanaesta sednica Odbora, četvrta van Beograda, održana je u Žagubici, gradu u kom lokalni moćnici ugrožavaju živote aktivista, a **rudnik zlata** preti **najvećem podzemnom depou pijaće vode** u Srbiji.

„Nakon rudarenja može da se napravi neka šminka, kako kompanija Dundee planira, da ‚rekultiviše teren‘, prekrije nečim da se to ne vidi; međutim, izluživanje tih otrova koji su izašli zajedno sa rudama će se nastaviti i to će trajati vekovima, pa i milenijumima“, navela je Dragana Đorđević, naučna savetnica sa Instituta za hemiju, tehnologiju i metalurgiju. Ona je ovu tvrdnju ilustrirala primerom rudnika iz rimskog doba kod Sopota, na lokaciji između sela Babe i Guberevca kod Sopota, čija jalovišta su i dan-danas neplodna.

Ruda siromašna zlatom, ali bogata arsenom i niska rudna renta umesto poljoprivrede

Naučna savetnica dodaje da ruda u ovom kraju nije naročito bogata zlatom. Koncentraciju od jednog grama po toni, koja se navodi u dostupnoj dokumentaciji zainteresovane kompanije, ona je ocenila kao nisku, dodavši da niska koncentracija iziskuje veliku površinu rudnika, veliku masu raskopanog materijala i količinu upotrebljenih hemikalija, te mnogo otpada, složivši se sa Ristićem.

Istražni prostor za eksploataciju zlata za potrebe kompanije Dundee po Ristićevim navodima, (odnosno po radnoj verziji odgovarajućeg PPPPN) zahvata 300 kilometara kvadratnih, a zona rudarskih aktivnosti oko 10 kilometara kvadratnih. Predviđena je eksploatacija od sedam godina, u kom periodu je planirano da se iz rudnika izvuče 19 tona zlata, odnosno vrednost od **850 miliona dolara** po današnjim cenama, te godinu dana za pomenutu rekultivaciju.

„**Od toga bi Srbija imala maksimalnu korist od 6-7%**, a opština Žagubica ni 2-3%“,

naveo je Ristić. On je u istom dahu kritikovao planove da se zlato iz rude izdvaja procesom luženja, o kom smo već pisali, odnosno prskanjem cijanidom rude rasprostranjene na 36 hektara, uz veliki rizik za zagađenje podzemnih i površinskih voda. Dodavši da je kompanija kasnije demantovala da bi bio korišćen natrijum-cijanid, Ristić se zapitao „Zašto bismo mi njima uopšte verovali?“

Možda i više nego zlata, ova ruda sadrži piritu i arseno-piritu, navela je Đorđević: „To sve zajedno izlazi sa rudom i nakon izvlačenja zlata ostaje u jalovištu“. Zbog piritu će se, takođe, stvarati kisele vode, ugrožavajući, ponovila je, podzemne i površinske vode. To je zbog propusnosti naročito opasno u kraškom predelu kakav je homoljski. Zagađenje bi se širilo i putem reke Peka i Mlave, u koju bi otrovne materije dospevale putem reke Tisnice na svega stotinak metara od njenog vrela.

Đorđević je skrenula pažnju na to da Žagubica danas, dok su voda i vazduh širom Srbije očajnog kvaliteta, spada u tri najčistija grada u Srbiji, dok je Ristić podsetio na to da je na prostoru Mokre gore bio pronađen nikl, na čemu je Srbija radila 2004. godine. Da je rudnik nikla otvoren, izjavio je, na toj teritoriji nikada više ne bi bilo ni poljoprivrede ni turizma. „Možda ljudi i dobiju poneko radno mesto dok traje iskopavanje, a šta će posle, kada se završi rudarenje, kada se kompanija povuče, kada za sobom ostavi zatrovanu zemlju i zatrovane vode i gde će onda oni raditi?“, zapitala se Đorđević.

Jovanović: „Nekada je država imala svoje rudnike, a sada, izgleda, rudnici imaju državu“

Projekti eksploatacije prirodnih resursa ovog kraja i pritisci koji trpe aktivisti koji im se suprotstavljaju bili su osnovna tema jedanaeste sednice Odbora za zaštitu životne sredine. Otvarajući sednicu, predsednik Odbora i kopredsednik stranke Zajedno Aleksandar Jovanović Čuta je najavio na to da će tema zasedanja, pored rudnika zlata Potaj Čuka-Tisnica koji u Homolju planira da otvori kanadska kompanija Dundee, biti i hidroenergetski projekti, odnosno projekti malih hidroelektrana, kao i rudnik bakra.

„Mi smo ovde da raspravimo šta je plan za Homolje kad je u pitanju životna sredina i ljudi koji ovde još uvek žive od zemlje i od poljoprivrede“, izjavio je Jovanović. Kako je dodao pozivu na sednicu se nisu odazvale ministarka rudarstva i energetike Dubravka Đedović, kao i ministarka zaštite životne sredine Irena Vujović. Sednici nije prisustvovao ni predsednik opštine Safet Pavlović. Sednici su prisusustvovali i u njoj uzeli učešća profesor Ratko Ristić, profesorka Dragana Đorđević, akademik Nenad Kostić, predstavnici građanskih udruženja Mlavska vojska, Čuvari Homolja, Earth Thrive, Sačuvajmo reku Pek i drugi građani. Na sednici je Jovica Nikolić, rudar i poljoprivrednik koji je odbio da proda svoje imanje. Nikolić je nedavno pretučen zbog, kako tvrdi, svog protivljenja rudarenju.

„Srbija, ne samo Homolje, je predmet sveopšteg napada. Zlato, bakar, šume, sve što donosi novac, sve je napadnuto“, istakao je Jovanović i dodao: „Nekada je država imala svoje rudnike, a sada, izgleda, rudnici imaju državu“.

Na sednici je više puta ponovljeno da narod ovog kraja i dalje živi od poljoprivrede, ali da država nema odgovor na pitanje šta će sa njima i njihovom osnovnom delatnošću biti ako se Homolje žrtvuje za rudarstvo - odnosno za mizernu rudnu rentu i veliki profit privatnih kompanija.

Profesor Ratko Ristić i Dragana Đorđević su ocenili da bi otvaranje rudnika bilo štetno po životnu sredinu Homolja i Srbiji, a da, pritom, za takav projekat ni republika nema ekonomski interes. Oni su ponovili javnosti već poznatu činjenicu da je rudarska renta u Srbiji niska, što obesmišljava projekte ovog tipa.

Ristić: „Ja se zalažem za rudarstvo koje je u javnom interesu“

„Ja se zalažem za rudarstvo koje je u javnom interesu: ono što odgovara potrebama i zahtevima većine ljudi u ovoj zemlji“, naveo je Ristić, ocenivši da takvo rudarstvo država treba da podrži institucionalno i finansijski. On je dodao da za razliku od takvog koncepta rudarstva, rudarstvo u korist privatnih finansijskih interesa sa sobom po pravilu donosi devastaciju životne sredine i ugrožavanje javnog zdravlja.

Ristić je podsetio na to da je opštinsko veće Žagubice pre nekoliko godina onemogućilo formiranje akumulacionog jezera Gradac, kapaciteta 12.5 miliona kubika, koje bi bilo značajno za vodosnabdevanje Srbije a kao takav je u Prostornom planu Republike Srbije prepoznat kao objekat republičkog značaja i prioritetnog ranga.

Žagubica je, naime, dozvolila izgradnju **MHE Krepoljin** na mestu na kome je trebalo da se formira akumulacija za vodosnabdevanje Gradac, izdajući građevinsku dozvolu suprotno Prostornom planu Republike Srbije, suprotno vodnim uslovima koje su izdale Srbijavode i suprotno zaključku komisije za procenu zakonitosti sprovedene procedure za izdavanje građevinske dozvole za MHE Krepoljin, čiji je Ristić bio član od 2012. godine.

Nenad Kostić, član Odeljenja hemijskih i bioloških nauka **SANU**, je naglasio da zlato nema upotrebnu vrednost u industriji i da je ono značajno samo sredstvo razmene u okolnostima potražnje za statusnim simbolima i praksi upadljive potrošnje. Odbor nije imao kvorum, zbog čega na njemu nisu mogle da budu donesene nikakve obavezujuće odluke.

„Zapravo, iza svega se krije **privatni interes** i interesi multinacionalnih kompanija koje su ovde napipale sve što je ispod zemlje, došli ovde da zarađuju milijarde, da nam truju zemlju i, što je najvažnije, da i ono malo ljudi što je ostalo ovde i koji nas hrane jer se bave poljoprivredom rasele. To piše isto u projektu [Jadar Rio Tinta](#), da je za potrebe tog projekta potrebno izvršiti selokaciju stanovništva; ista sudbina čeka i ovaj ovde narod, kao i svuda po

Srbiji gde je **Vučić** sa svojim strateškim paktosima organizovao sve unapred, a da nas ništa nije pitao. Nastavićemo da se borimo i na ulici i kroz institucije“

Podsetimo, da je pobeda u ovoj borbi moguća svedoči primer iz Rumunije, u kojoj su aktivisti uspeali da od rudarenja uz upotrebu cijanida spasu Rošija Montanu.

Izvor: Masina